

Colecția MARIANA și PETRU ȘTEȚIU

A. 187

Desfășurarea nunții

Nunțiile mari de obicei se făceau duminica, uneori se făceau joia. Acestea durau o zi și o noapte. Astăzi, nunțile se fac sâmbăta spre duminica. Gătirea miresei a fost cândva un moment important. De gătirea miresei se ocupă nașele și druștele: era pieptănată în chip mai deosebit, i se puneau cele mai bune haine, anume confecționate pentru acest moment. Cămeșa țărănească era frumos cusută și aceasta se păstra până la moarte. În trecut, cu cămeșa de mireasă era îngropată femeia. Guba a jucat un rol important în satul Sârbi. Toți mirii, indiferent de anotimp, aveau gubă. Dacă nu aveau se zice că sunt "săraci". În cazul în care nu aveau posibilități să-și facă gubă, o împrumutau nănașii de la finii lor.

În picioare, mirii purtau cizme de piele, foarte rar erau opinci. Miresele aveau zadii roșii cu negru. Mirele era îmbrăcat cu cămeșă țărănească, gatii, cioarici și cizme. În cap purta pălărie de paie sau cușmă.

În zilele noastre, portul popular tradițional a fost aproape părăsit. Se păstrează: *cămeșă albă* din pânză țesută la război, "teară", *pieptarul alb* la mire, negru la mireasă, cizmele de piele la miri iarna, iar vara pantofi și *clorul de paie* la mire. Mireasa vine în *sumnă* (fustă largă țărănească), nu mai poartă zadii și nu se mai păstrează obiceiul tradițional, purtatul gubei.

Mersul după nănași era o secvență dintre cele mai însemnate, dat fiind locul înalt pe care-l ocupă în ierarhia nuntașilor și rolul lor în viața familiei nou întemeiate. Mirele împreună cu feciorii, stegarii și ceterașii merg după nănași.

Pe drum ei stigă:

"Pare-mi-se ori se vede
Nănaș mare unde șăde;
Pare-mi-se ori s-aude
Nănaș mare oareunde".

Din partea mirelui:

Floare albă de mușcată,
Mulț' o vrut ca s-o
iubească!
Da' nime-n lume n-o știut,
Ca ș-a nost n'ire vestit!

Frunză verde de pe râț,
Nici n'irele nu-i urât!
Numa on pic îi negricios,
Cum îi omu' mai frumos!
U, iu, iu, iu ...

A. 188

Vornicelul începe:

Mult cinstită adunare,
Rog, o țăr' (pic) de as-
cultare!
Preacinstiț' socrilor n'ici
(mici)
De mulț' ani acum vestiți

Iată a dumnevoaste fată
Să sâmțăște-ndatorată (înda-
torată)
Să vă deie-o mulțămniță.
Așa rostește și grăiește
Tinăra n'ireasă pin gura me:

Găina vecinului totdeauna-i curcă.

Draji părinț': tată și mamă,
Astăz' io vă mulțămesc
Pintru câte mi-aț' făcut
Câtă vreme m-aț' crescut.
Până m-am făcut mai mare
V-am făcut și n'eascutare
D'amu la a me plecare,
Rog să-mi daț' o sărutare
Ca albă să-mi șie (fie)
Calea de cununie.

Az' io ies de sub ariptide
voaste

Mă duc la sfânta biserică.
Și nainte de-a porni,
Rămas bun, tată iubit
Pintru câte mi-ai făcut
Câtă vreme m-ai crescut!
Nu plec să nu ieu în samă
Și p-a me iubită mamă,
Din ceasu' car' m-o făcut,
Hodină n-o mai avut.
Noaptea din somn mă
trezeam

Ca un copil io plânjem
Tu-ni dădeai țâță s-adorm
Și mă legănai mereu
Și te cred că ț-o fost greu!

Rămas bun, bună bătrână
(bunică),
Zo (zău), mult m-ai purtat
de mână,
De la trepte la fântână,
De la casă pân' la șură,
Pă cărare pin ogradă.
Și pre mult m-ai legănat

Nănașul îi întâmpină cu o sticlă înstruțată și-i pofteste în casă. Nănașa îi servește cu plăcintă, cu sarmale (curechi). Se întorc la casa mirelui și stau în așteptarea momentului plecării la cununie. Cu nănașii miresei se procedează la fel, numai că nu merge mireasa, merg doar feciorii și druștele. Nunta se desfășoară la început separat la casa miresei și la casa mirelui, cu invitați proprii pentru fiecare neam. Dacă unul din miri este din alt sat, primii care vestesc sosirea mirelui sunt *călăreții*. Feciorii, 10 – 14 la număr, își pregătesc caii frumos. Le împodobesc cozile, le pun verdeață, panglici (cipce), învelesc calul cu țol, iar în coama calului frumos pieptănată se pun batiste cusute cu flori. Ei se îmbracă în cojoace "cu ciucalăi", gatii, cămeșă, clop de paie cu un struț foarte frumos și în mână o sticlă înstruțată cu flori, plină cu horincă ca să poată servi oamenii pe drum.

Druștele fac în ziua nunții "țâpoi", cozonac frumos împletit. Se fac perechi de colaci, câte doi pentru două druște. Aceștia sunt legați cu "pânzătură". Acești colaci sunt ținuți în mână de fiecare drușcă.

Momentul cel mai important înainte de plecarea la cununie este luarea *iertăciunilor*. Mireasa și mirele închină, înainte de a pleca la cununie, părinților, bunicilor, fraților, surorilor și celorlați oameni care au venit la nunta. Mireasa și mirele închină prima dată mamei:

"Mamă, te rog să mă ierți, știu că ți-am greșit, îți mulțumesc că m-ai crescut, m-ai învățat a lucra, Dumnezeu să-ți dea sănătate, să trăiești!". Se sărută și își închină cu o sticlă din care se bea de trei ori, schimbând apoi sticlele. La fel se închină la tată, la bunici. În continuare, își ia iertări de la frați:

"Tubiții mei frați, vă rog să mă iertați dacă v-am greșit cu ceva și vă rog să fiți cuminți, să ascultați de mama și de tata! La mulți ani!".

De la întreaga nuntă își ia iertări astfel:

"Dragi nuntași, vă mulțumesc că ați venit să mă petreceți, vă rog să mă iertați dacă v-am greșit și vă doresc multă sănătate și să trăiți!".

În timp ce mireasa și mirele își cer iertare, ceterașii cântă încet o melodie caracteristică acestui moment. După aceasta, druștele, mama mirelui sau a miresei strigă unele strigături înainte de cununie:

"Mniresucă, draga me,
Ascultă-mă dacă-i vre!
Mniresucă te-aș întreba:
Meri în sat ori meri la joc

←—————→
**Găina moțată face-un ou pã săptămână
Și să laudă o lună.**

Ori te duci în altu loc?
 Dacă meri la cununie
 Spune-i mâne-ta să știe
 Și-i mulțume de crescut
 Mândră fată te-o făcut!
 Tu mnireasă ce-ai pierdut
 Nici în târg nu-i de vândut
 Mamă dulce n-ai mai mult.
 Tu mnireasă paie-ți rău
 Și după tătuca tău“!

Sora miresei și ea strigă:

”Fost-am două surorele
 Și-am trăit ca două stele
 Și ne despărțim cu jăle
 Ca luna de către stele;
 Și ne despărțim cu dor
 Ca luna de către nor“.

Foto F. Săteanu: Nuntă în Budești, 2007

Și pă brață m-ai purtat,
 Da' amu când oi pleca
 Cu mult drag te-oi săruta!

Rămas bun, voi, frățâori,
 Vă sărut de mnii de ori.
 Viniți' să vă strâng în brață,
 Că az' noi ne despărțâm
 Laolaltă să nu șim (fim)
 Az' io merg pă un nou drum
 Și vreu să-m' ieu rămas bun.
 De când m-am născut,
 Multe zâle-am petrecut.
 Tăte știu câte-am făcut
 Da' de astăz' înainte
 Multe mi-or și (fi) date-n
 lume.

Rămas bun, unchi și mătuși
 Care stați' aci la uș' (uși)
 Rămas bun, voi verășori,
 Vă sărut de mnii de ori.

Te sărut cu-adevărat,
 Drag și iubitule sat,
 Că aci io am crescut,
 Zâle multe-am petrecut,
 Zâlele mele frumoasă
 Pân-amu ce îs n'ireasă.

A. 189

**Toți cei de față lăcrimează,
 iar vornicul mare grăiește
 următoarele în
 numele mirelui:**

Iubiți' socrii mei, vă rog
 Nu șiți' (fiți) supărați deloc,
 Că io astăz' am vinit
 Cu hârleț de-argint,
 Să-m sap astă floare din
 pământ,
 Să o sap cu rădăcină,
 S-o răsădesc într-a me gră-
 dină
 Unde să prindă rădăcină
 Și-napoi să nu mai vină.

Greșeala iertată nu să mai amintește.

În cazul în care mireasa rămâne acasă, nu merge de noră, nănașa strigă:

A. 190

După aceasta, fetele care au fost prietene bune cu mireasa cântă cântecul de rămas bun:

Frunză verde de sulfină,
Ie-ț' n'ireasă zua bună,
De la iarba din grădină,
De la mama ta ai' bună,
De la iarba di pă rât,
De la tată-to iubit,
De la fraț', de la surori,
De la grădina cu flori,
De la șir de busuioc,
De la tinerii din joc,
De l-adunătura tăta
C-apoi ieși plângând pe poartă!

"Mniresucă, nu zdiera
Că nu meri de la mă-ta
Să se cânte mnirele
Că zâne de ginere
Și și-a pune clopu-n cui
La porunca socrului".

Când mireasa merge de noră, prietenele îi strigă:

"Mniresucă, draga me,
Până-ai fost la mă-ta fată
Te-ai culcat numa pă țol,
Te-ai sculat la prânzășor.
De-amu ti-i culca pe brață,
Ti-i scula mai dimineață".

A. 191

Iertăciunile miresei continuă cu cele adresate tineretului, feciorilor și fetelor, vecinilor și nașilor:

Frunză verde, lemn uscat,
Feciori, care m-aț' jucat,
Și cu mine-n vorbă aț' stat.
Az' la nuntă v-am chemat.

Cât am fost pintră voi fată,
Poate v-am greșât vodată.
Mă rog frumos de iertare
Fiindcă-s gata de plecare.

Frunză verde de șălată
(salată),
Iubite, fete frumoasă,
Rămâneț' de min'i voioasă
Vă puteț' și veseli,
Io-ntre voi nu oi mai și (fi)
N-oi mai mere-n șezătoare,

"Râmâi tată sănătos
Dacă n-ai fost bucuros
Să rămân la pragu vost

Foto F. Sătean: Nuntași, Budești, 2007

←—————→
**Greu la deal cu boii mici,
Și la vale de-i împingi.**

Măieran prădat pă masă,
Rămâi mamă sănătoasă
Dacă n-ai fost bucuroasă
Să rămân la casa voastră“.

Mama îi răspunde cu lacrimi în ochi:

”Lasă, las dragu mami,
Dumnezeu așa-o lăsat
Pă pământ să crească flori
Fetele mărg de nurori.
Pă pământ să crească spini
Ele mărg între străini“.

Alaiul nunții

După strigături se pregătește alaiul de mers la cununie. Toată lumea se ridică în picioare și se zice *Tatăl nostru*. Nănașul spune cu voce tare, iar ceilalți oameni se roagă în șoaptă și după terminarea rugăciunii se spune: ”Doamne, ajută-ne într-un ceas bun să sie!“

Mirele pleacă mai repede la biserică, el trebuie să ajungă primul. Mireasa e anunțată de un frate al mirelui sau de un alt neam când să plece la biserică.

Când mirele este din alt sat, atunci călăreții vestesc sosirea mirelui. Tot alaiul mirelui venea până în ”ocol“ la mireasă și apoi plecau înainte.

Alaiul pentru plecarea la cununie se formează astfel: în frunte sunt *feciorii și ceterașii, nănașii, mirele care e dus de două fete verișoare, stegarul, neamurile și apoi ceilalți oameni*. Feciorii și bărbații căsătoriți fac cerc în jurul ceterașilor, joacă și cântă:

”Morții voști de rășânari,
Stați în loc și bateți pari
Și-ngrădiți care cum știți
Cu nuiete de rățiți
Ș-apoi de-acole porniți!“

În timp ce bat ”parii“, nuntașii stau pe loc, iar stegarul joacă steagul. Fiecare bărbat și fecior din nuntă are o sticlă de horincă. Ei închină pe

Unde-s fete și ficiori,
În joc nu v-oi încurca
Drăguții nu vi-oi lua,
Iar-acuma la plecare,
Mă rog frumos de iertare
Pintru orice supărare.

Drajii mei nănași,
Ce m-aț' botezat,
Ș-az' mi-ț' cununa,
De v-am supărat cu ceva,
Lăsaț' tâte neștiute
Precum o și fost făcute
Și să-m daț' un bun cuvânt
De cale albă și noroc!

Drajii mei unchi, mătuși,
vecini,
Acuma când îs gata de ple-
care,
De la casa părintească,
Vă rog să mă iertaț'
Și să-m' daț' un bun cuvânt,
De cale albă și noroc!

Iar voi oaspeț' adunaț'
Care staț' și ascultaț'
Tăț' să rămâneț' cu bine
Că de astăz' înainte
Oi mere pintră străini
Și mi-oi face alț' vecini,
Cale albă și noroc!

←—————→
**Iarba rea crește repede,
Iarba bună încetuc.**

A. 192

În continuare, vornicul mare dă sfaturi miresei cu privire la viața ei ce va urma:

Dragă n'ireasă
 Fata până să mărită,
 Îi ca floarea înflorită:
 Crește și înflorește,
 Frumos să veselește.
 Da de astăz' să plânji,
 Că pleci de la părint'
 Cu amar să lacrimiez'
 După bomeșe ce-l terz'
 (pierzi)
 Cât îi mai trăi pă lume,
 Năcazu nu li-i mai spune
 La draga de mumă-ta,
 Că li spune la bărbat,
 Căci cu el te-ai cununat,
 Când ai fost beteagă-n pat,
 Mumă-ta ț'-o stat la cap,
 Tată-to te-o întrebat:
 Ce te doare, fata me?
 Și nici fraț' și nici surori
 Nu ț'-or și de ajutor.
 Până ce te-ai măritat
 Părintfii grija ț'-o purtat,
 Frațfii și surorile
 Ț'-o știut durerile.
 Da de astăz' înainte,

tot parcursul drumului la oamenii care au ieșit să vadă nunta. Cântecel pe care le horesc feciorii până la biserică sunt pe o melodie specifică "mersul la cununie":

"Când a si nunta mândrii,
 Eu m-oi culca și-oi dormi,
 Tri zâle nu m-oi trezi.
 Suiți fete pă gunoi
 C-om zini și după voi
 Când or si Paștile joi
 Și Crăciunul mai apoi!
 Țâne, Doamne, mândrele
 Să se facă nunțale
 Și mă țâne și pă mine
 Că petrec la tâte bine".

Mireasa când pleacă de acasă trece peste o lopată cu jar (cărbuni) ca să nu se lege nimic rău. Erau demult femei care aruncau între miri scame, chibrit ca să nu găzduiască (să nu se înțeleagă). La călcâi se pune zahăr (să-i fie dulce viața), iar în sân un cățel de usturoi tot ca să nu se lege nici un "duh rău".

La mireasă, alaiul se formează la fel ca și la mire numai că acesta are 4 – 6 druște. Druștele merg tot două câte două și duc în mâini câte un "țâpoi" (colac împletit, făcut în cuptor). Țâpoiul este dat stegarului.

Mireasa este condusă de doi băieți, druștele, nănașii, mama care are perina pe care o să îngenuncheze mirii la biserică și nuntașii.

Mirele așteaptă mireasa în fața bisericii, iar doi dintre stegari vin să-i "cumpere" mireasa. După multe schimburi de replici, mireasa e "cumpărată" cam cu 5 bani odată, iar acum se "cumpără" cu câteva milioane. Banii aceștia îi dau nănașii.

Când iese preotul, mirele și mireasa, nănașii, stegarii, druștele, părinții lor, vin în fața bisericii, atunci preotul îi întreabă: "De bună voie și nesilit de nimeni o iei în căsătorie (îl iei)" și apoi intră în biserică.

Mireasa trece prima pragul ca să fie ea stăpâna casei. La intrarea în biserică mai este o credință: cel care va pași primul peste pragul bisericii se zice că va fi cel care va conduce noua gospodărie. De aceea mirele și mireasa încearcă fiecare să fie primul la intrarea în biserică.

Acum acest obicei a dispărut, deoarece mirele e politicoș și lasă mireasa, îi dă prioritate. Se așază în fața altarului. Mirii sunt încadrați

Merge ca racu'.

de nași, care țin lumânări, iar alături stau druștele. Stegarul și cu steagul se află în spatele mirilor. Atât mireasa cât și mirele au o cunună de bărbânoc. Înainte de a li se pune pe cap, ei o sărută și fac semnul sfintei cruci. Mirii țin în mână o lumânare. Preotul le împreună mâinile mirilor în formă de cruce. La un moment dat, îi poartă prin biserică într-un ritm de dans, în timp ce se cântă ”Isaia dănuiește“. După ce înconjoară masa de trei ori, se așază la locuri și preotul îi joară, în genunchi cu mâna pe biblie și pe cruce. Mama miresei pune un covor, o pernă sau cergă înaintea mesei, unde îngenunchează mirii. La noi există încă o credință, conform căreia atunci când ”troița“ din fața altarului stă drept, nu se mișcă, mirii vor avea o căsnicie fericită. Dacă stă într-o parte atunci nu se înțeleg (”găzdăluiesc“).

La sfârșitul cununiei, preotul ține o predică adecvată împrejurării solemne. Mirii ies primii din biserică și apoi ceilalți. Preotul, diacul, crâșnicul și copiii sunt serviți cu băutură și mâncare în fața bisericii. Ceterașii așteaptă mirii în fața bisericii. În satul Sârbi, în Josani sunt două uliți la biserică. De aceea pe una se merge la cununie și pe cealaltă, pe unde duc morții nu se coboară. Pe ulița pe care se duc morții nu e voie să meargă tinerii la cununie.

Alaiurile unite, cel al mirelui și cel al miresei, se întorc cântând și strigând:

”Ieșiți fete din bordei
Să vedeți afară ce-i!
Ceterucă, lemn de brad,
Să si știut te-aș fi spart
Că tu mi-i scoate din sat
Și mi-i trece-n celălalt“.

De la biserică tot alaiul se îndreaptă spre casa sau locul unde se face nunta. Mirii sunt întâmpinați cu grâu, semn de bogăție. Ținând în mână o farfurie, o fată prietenă cu mireasa îi strigă acesteia:

”Ceteraș cu cetera,
Zî un pic că oi striga,
Grâu peste miri oi țapa!
Eu țap grâu din tălgerel,
Mirele ni-i frumușel

Dumnezo să îți ajute
Că te duci din astă casă
Și apuci pe cale lungă
Pasărea să nu te-ajungă,
Calea să-ț șie (fie) curată,
Tăt cu bine sămănată.
Tăt cu bine și cu flori
Să șie (fie) a tale cărări!

A. 193

În cazul în care mireasa pleacă în alt sat, aceasta, prin gura vornicelului, îi reproșează mamei c-a măritat-o departe:

Plânje, mamă, și sustină!
Plânje, că tu ești de jină
(vină)
Că mă duc așa străină!
Tăt o grijă țe-o rămas
Să mă măriț în alt sat,
Să nu-ț vin după-mprumut
Că nu ți l-oi da mai mult!
Și dacă aș și (fi) lucrat,
Pintru bani, cu zua-n sat
Și-napoi tăt țe-aș și dat
Numa' să nu plec de-acas',
Să mă duc așa departe
Cu desajile în spate,
Amărâtă, năcăjâtă,

←—————→
**Începutul sie cum a si,
La sfârșit să sie bine.**

Și de drum rău obosătă.
 Mamă, nu ai fost voioasă,
 Să îmi vez' umbra pin casă?
 Când o fost ieri după-masă,
 Măi ai scos hainele din
 casă,
 Le-ai pus tăte într-o ladă
 Și ai scos-o în ogradă.
 Az' m-ai scos mamă și pă
 mine
 Și mă dai pă mâni străine
 Crezând că mi-a și mai bine.

Îț' aduci aminte, mamă
 Ce ni-ai spus mie (mie)-ntr-o
 sară?
 Că io când m-oi mărita,
 Dumneata, mi-i căuta, în
 tăta duminica!
 Da mă tem măicuță dragă,
 Că de-oi zăce că mi-i bine
 Nu-i vini altu' la mine,
 Și nu-i bate drumurile
 Că te dor ticiorile
 (picioarele).

Doru' mamă di la tine,
 Greu îi tare p-astă lume.
 Nu-l poate cunoaște nime,
 Numa fetele ca mine
 Ce să duc din satu' lor
 Și trăiesc numa' cu dor.

Plânje-mă, mamă, cu dor,
 Plec az' din al tău ocol!
 Plânje-mă, mamă, cu drag
 Că az' îț' trec piste prag,
 Și-ț' rămâne-n casă larg!
 Plânje, mamă, plânje tare,
 Plec din casa dumnitale!
 Ies, mamă, din astă casă,
 Și mă duc plângând,
 pe poartă!
 Cale albă și noroc!

Și mireasa ca și el!
 Eu țap grâu mare ca bobul,
 Feciorii să țână clopul,
 Mnirii să-și cinstea norocu!
 Măi, mnire, cu ochi cealăi,
 Bine-ai celuit cu ei
 Și bine te-ai mai uitat
 Mândră fată țai-ai luat!
 Frumoasă și de neam mare
 Ar si luat-o orișicare!
 Să trăiți să aveți noroc
 Și la anu un boboc!“.

Feciorii stau cu clopurile în mână să primească cât mai mult grâu. În timp ce se aruncă grâul, stegarul intră în casă și înconjoară de trei ori masa mirilor cu steagul. Apoi steagul împreună cu ”țapoi“ sunt puși deasupra mirilor unde stau.

(continuare în nr. următor)

Foto F. Săteanu: Nuntași, Budești, 2007

O adus apă după ce s-o stins focul.